

NÂNG CAO HIỆU QUẢ ĐÀO TẠO NGHỀ CHO LAO ĐỘNG NÔNG THÔN GÓP PHẦN PHÁT TRIỂN KINH TẾ - XÃ HỘI TRÊN ĐỊA BÀN HUYỆN HOÀNG SU PHÌ, TỈNH HÀ GIANG HIỆN NAY

Dương Thị Hương

*Khoa Khoa học Cơ bản, Trường Đại học Kinh tế và Quản trị Kinh doanh,
Đại học Thái Nguyên*

Tóm tắt. Đào tạo nghề cho lao động nông thôn là động lực quan trọng góp phần nâng cao chất lượng nguồn nhân lực lao động nông thôn đóng góp cho thực hiện mục tiêu phát triển kinh tế nông nghiệp, xoá đói giảm nghèo, xây dựng nông thôn mới hiện đại, nông dân văn minh hiện nay. Trong phạm vi bài viết này, tác giả nghiên cứu làm rõ một số vấn đề lí luận, phân tích và đánh giá thực trạng hiệu quả đào tạo nghề cho lao động nông thôn đối với phát triển kinh tế - xã hội trên địa bàn huyện Hoàng Su Phì tỉnh Hà Giang và đề xuất một số giải pháp cơ bản nâng cao hiệu quả đào tạo nghề cho lao động nông thôn góp phần phát triển kinh tế - xã hội trên địa bàn huyện Hoàng Su Phì tỉnh Hà Giang hiện nay.

Từ khoá: lao động nông thôn, đào tạo nghề, đào tạo nghề cho lao động nông thôn, Hoàng Su Phì.

1. Mở đầu

Hơn 35 năm đổi mới toàn diện đất nước, nông nghiệp, nông thôn và nông dân Việt Nam đã và đang đạt được những thành tựu quan trọng, sản xuất nông nghiệp Việt Nam tăng trưởng về năng suất, hướng vào chất lượng, hiệu quả và tăng kim ngạch xuất khẩu. Hiện nay, để thực hiện thành công chiến lược của Đảng Cộng sản Việt Nam về “phát triển nông nghiệp, kinh tế nông thôn gắn với xây dựng nông thôn mới theo hướng nông nghiệp sinh thái, nông thôn hiện đại và nông dân văn minh” [1, tr.124] thì lao động nông thôn được coi là nhân tố chủ thể quan trọng. Đặc biệt hiện nay, trong bối cảnh tác động mạnh mẽ, toàn diện, sâu sắc của xu hướng toàn cầu hoá, hợp tác quốc tế và cuộc cách mạng công nghiệp 4.0 lao động nông thôn với vai trò chủ thể thì cần phải có trình độ chuyên môn, kĩ năng nghiệp vụ, khả năng ứng dụng khoa học công nghệ trong phát triển kinh tế nông thôn... Do vậy, hoạt động đào tạo nghề cho lao động nông thôn được coi là một chìa khoá quan trọng tạo ra lực lượng lao động nông thôn có trình độ, kĩ thuật chuyên môn, năng lực ứng dụng khoa học công nghệ trong sản xuất, chế biến, bảo quản các sản phẩm nông nghiệp, lâm nghiệp và ngư nghiệp,... đáp ứng yêu cầu của thị trường trong nước cũng như xuất khẩu. Đồng thời, nhờ được đào tạo nghề lao động nông thôn có cơ hội chuyển đổi nghề nghiệp với những công việc mới tại các cơ sở công nghiệp, thủ công nghiệp và dịch vụ tạo sự chuyển biến tích cực về cơ cấu ngành nghề và cơ cấu lao động ở nông thôn theo hướng tích cực, tăng thu nhập và nâng cao đáng kể đời sống của lao động nông thôn, tỉ lệ hộ nghèo ở nông thôn giảm...

Ngày nhận bài: 28/3/2023. Ngày sửa bài: 19/4/2023. Ngày nhận đăng: 3/5/2023.

Tác giả liên hệ: Dương Thị Hương. Địa chỉ e-mail: dthuong@tueba.edu.vn

Như vậy, công tác đào tạo nghề cho lao động nông thôn có ý nghĩa góp phần quan trọng trong chiến lược phát triển nông nghiệp bền vững, chuyển dịch cơ cấu lao động, cơ cấu kinh tế góp phần thực hiện thắng lợi kế hoạch phát triển kinh tế-xã hội, xóa đói, giảm nghèo, bảo đảm an sinh xã hội và xây dựng nông thôn mới trên phạm vi cả nước.

Quan tâm nghiên cứu về đào tạo nghề cho lao động nông thôn, các nhà nghiên cứu đi sâu về những vấn đề lí luận về đào tạo nghề cho lao động nông thôn nói chung và đào tạo nghề cho lao động nông thôn ở một số địa phương như: tác giả Hà Anh với công trình *Những điều cần biết về đào tạo nghề và việc làm đối với lao động nông thôn* [2]; Đề tài cấp Bộ *Vấn đề đào tạo nghề cho lao động nông thôn* [3]; Luận án: *Đào tạo nghề cho lao động nông thôn vùng Đồng bằng sông Hồng trong thời kỳ công nghiệp hóa, hiện đại hóa* [4]; *Thực trạng và giải pháp nâng cao chất lượng đào tạo nghề cho lao động nông thôn tỉnh Nam Định* [5]; bài viết *Đào tạo nghề cho lao động nông thôn trên địa bàn huyện Chợ Mới, tỉnh Bắc Kạn* [6]... đã nghiên cứu và làm rõ một nội dung cơ bản của đào tạo nghề cho lao động nông thôn cũng như thực trạng đào tạo nghề cho lao động nông thôn ở các địa phương cụ thể như Nam Định, Bắc Kạn, Đồng bằng Sông Hồng... và trên phạm vi cả nước.

Quan tâm bàn đến những nhân tố tác động đến đào tạo nghề và giải quyết việc làm cho lao động nông thôn, công trình *Một số yếu tố ảnh hưởng đến đào tạo nghề và giải quyết việc làm cho lao động nông thôn huyện Đông Anh, Hà Nội* [7] đã phân tích và làm rõ những nhân tố khách quan, chủ quan ảnh hưởng tới chất lượng đào tạo nghề cho lao động nông thôn hiện nay.

Một số các tác giả tập trung nghiên cứu và đưa ra một số mô hình đào tạo nghề như *Mô hình đào tạo nghề cho lao động nông thôn* [8]; *Nâng cao hiệu quả đào tạo nghề cho lao động nông thôn hướng đến giảm nghèo ở vùng dân tộc thiểu số* [9]; *Một số mô hình đào tạo nghề cho lao động nông thôn ở Việt Nam hiện nay* [10],... Các tác giả đã nghiên cứu và đưa ra một số mô hình đào tạo nghề hiệu quả từ kinh nghiệm nghiên cứu trong thực tiễn về đào tạo nghề cho lao động nông thôn.

Bàn về các giải pháp nhằm nâng cao chất lượng đào tạo nghề nói chung và đào tạo nghề cho lao động nông thôn nói riêng là các bài viết: *Một số giải pháp phát triển dạy nghề cho lao động nông thôn đến 2020* [4]; *Đào tạo nghề cho lao động nông thôn Việt Nam trong giai đoạn hiện nay: thực trạng và giải pháp* [11]; *Đào tạo nghề gắn với giải quyết việc làm cho lao động nông thôn huyện Phổ Yên tỉnh Thái Nguyên* [12]... Trên cơ sở nghiên cứu đánh giá về thực trạng đào tạo nghề cho lao động nông thôn, các tác giả đã đề xuất một số giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả hoạt động đào tạo nghề cho lao động nông thôn trên phạm vi cả nước cũng như ở một số địa phương như Thái Nguyên, Nam Định...

Trong phạm vi bài viết này tác giả nghiên cứu làm rõ một số khái niệm về đào tạo nghề cho lao động nông thôn, tiêu chí đánh giá hiệu quả đào tạo nghề cho lao động nông thôn đối với sự phát triển kinh tế - xã hội. Đồng thời, phân tích và làm rõ một số thành tựu và hạn chế của đào tạo nghề cho lao động nông thôn góp phần phát triển kinh tế - xã hội trên địa bàn huyện Hoàng Su Phì tỉnh Hà Giang, trên cơ sở đó đề xuất một số giải pháp nhằm nâng cao chất lượng đào tạo nghề cho lao động nông thôn góp phần thúc đẩy sự phát triển đa dạng các ngành nghề ở nông thôn, vùng đồng bào dân tộc thiểu số, chuyển dịch cơ cấu kinh tế, cơ cấu lao động, khơi dậy tính chủ động tích cực vươn lên trong xóa đói giảm nghèo và phát huy được thế mạnh sẵn có của huyện Hoàng Su Phì, tỉnh Hà Giang.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Đào tạo nghề cho lao động nông thôn và tiêu chí đánh giá hiệu quả của đào tạo nghề cho lao động nông thôn đối với sự phát triển kinh tế - xã hội

2.1.1. Đào tạo nghề cho lao động nông thôn

** Khái niệm về nghề*

Nghề là một lĩnh vực hoạt động của người lao động trong xã hội. Nghề của người lao động được hình thành thông qua quá trình đào tạo. Thông qua quá trình đào tạo nghề người lao động có được những tri thức, những kỹ năng thực hành nghề nghiệp nhất định theo yêu cầu của thị trường lao động. Theo *Từ điển Tiếng Việt* khái niệm nghề được hiểu là “công việc chuyên làm theo sự phân công lao động của xã hội” [13, tr.676]. Các tác giả Nguyễn Đức Trí, Hồ Ngọc Vinh cho rằng “Nghề là một tập hợp lao động do sự phân công lao động xã hội quy định mà giá trị của nó trao đổi được. Nghề mang tính tương đối, nó phát sinh, phát triển hay mất đi do trình độ của nền sản xuất và nhu cầu của xã hội” [14, tr.8].

Như vậy, khái niệm nghề có thể được hiểu là *một lĩnh vực hoạt động lao động thông qua đào tạo, con người có được những tri thức, những kỹ năng để làm ra các loại sản phẩm vật chất hoặc tinh thần đáp ứng nhu cầu của xã hội.*

** Đào tạo nghề*

Theo *Từ điển Tiếng Việt* đào tạo được hiểu là “làm cho trở thành người có năng lực theo những tiêu chuẩn nhất định” [13, tr.289]. Theo Tổ chức Lao động quốc tế (ILO) “Đào tạo nghề là cung cấp cho người học những kỹ năng cần thiết để thực hiện tất cả các nhiệm vụ liên quan tới công việc nghề nghiệp được giao” [dẫn theo 15, tr.12]. Theo *Luật Giáo dục nghề nghiệp*, “Đạy nghề là hoạt động dạy và học nhằm trang bị kiến thức, kỹ năng và thái độ nghề nghiệp cần thiết cho người học nghề để có thể tìm được việc làm hoặc tự tạo việc làm sau khi hoàn thành khóa học” [16, tr.1].

Như vậy, chúng ta có thể hiểu *đào tạo nghề là một quá trình đào tạo với hoạt động của người dạy và người học với các hoạt động trao truyền kiến thức nghề, trang bị kỹ năng thực hành nghề, hình thành năng lực nghề và thái độ nghề nghiệp tương ứng với yêu cầu vị trí việc làm thuộc các lĩnh vực, ngành nghề được đào tạo phù hợp với yêu cầu của thực tiễn. Đào tạo nghề chú trọng trang bị kỹ năng, hình thành năng lực, thái độ nghề nghiệp cần thiết ở người học.*

** Đào tạo nghề cho lao động nông thôn*

Lao động nông thôn là một bộ phận dân số sinh sống và làm việc ở nông thôn trong độ tuổi lao động theo quy định của pháp luật (nam từ 16 đến 60 tuổi, nữ từ 16 đến 55 tuổi) có khả năng lao động, sử dụng sức lao động của mình, tạo ra của cải vật chất để nuôi sống bản thân, gia đình và cho xã hội.

Đào tạo nghề cho lao động nông thôn

Theo tác giả Nguyễn Văn Đại, “Đào tạo nghề cho lao động nông thôn là quá trình kết hợp giữa dạy nghề và học nghề, đó là quá trình giảng viên truyền bá những kiến thức về lý thuyết và thực hành để những người lao động nông thôn có một trình độ, kỹ năng, kỹ xảo, sự khéo léo, thành thục nhất định về nghề nghiệp đáp ứng yêu cầu phát triển kinh tế - xã hội nông thôn” [3, tr.32].

Như vậy, chúng ta có thể hiểu khái niệm đào tạo nghề cho lao động nông thôn là *hoạt động dạy và học nhằm trang bị kiến thức, kỹ năng nghề nghiệp, hình thành năng lực thực tiễn nghề nghiệp và thái độ nghề nghiệp cần thiết cho lao động nông thôn. Sau khi tốt nghiệp lao động nông thôn có năng lực thực hành nghề, tự tạo việc làm phù hợp với nhu cầu việc làm của thị trường lao động, nhằm nâng cao thu nhập và nâng cao chất lượng cuộc sống của lao động nông thôn.*

Nội dung đào tạo nghề cho lao động nông thôn gồm: tuyên truyền tư vấn đào tạo nghề và việc làm cho lao động nông thôn; khảo sát xác định số lượng, nhu cầu lao động cần được đào tạo nghề và quy mô đào tạo; lựa chọn hình thức đào tạo phù hợp; chương trình, nội dung đào tạo nghề cho lao động nông thôn, chương trình đào tạo nghề theo quy định của Luật Giáo dục nghề nghiệp; kinh phí dành cho hoạt động đào tạo nghề cho lao động nông thôn được thực hiện theo các quy định, chính sách của Nhà nước.

2.1.2. Tiêu chí đánh giá hiệu quả đào tạo nghề cho lao động nông thôn đối với phát triển kinh tế - xã hội

Thứ nhất, tỉ lệ lao động nông thôn có việc làm theo đúng với ngành nghề được đào tạo, mức độ liên kết/ kết nối giữa các cơ sở đào tạo nghề với doanh nghiệp, công ti tuyển dụng ở địa phương.

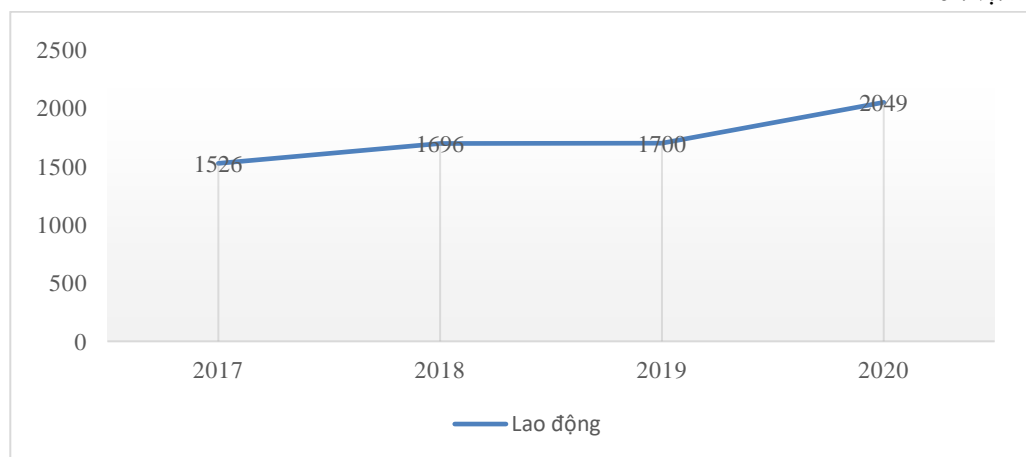
Thứ hai, mức độ đóng góp của đào tạo nghề cho lao động nông thôn vào các mục tiêu phát triển kinh tế - xã hội ở địa phương và sự thay đổi thu nhập của người lao động sau khi được đào tạo nghề. Đây là tiêu chí rất quan trọng để đánh giá hiệu quả đào tạo nghề. Mục tiêu chính của đào tạo nghề là giải quyết việc làm, nâng cao thu nhập của người lao động góp phần thực hiện mục tiêu quốc gia về xây dựng nông thôn mới, phát triển bền vững nông nghiệp nông thôn trong sự nghiệp công nghiệp hoá hiện đại hoá đất nước.

2.2. Thực trạng đào tạo nghề cho lao động nông thôn góp phần phát triển kinh tế - xã hội trên địa bàn huyện Hoàng Su Phì, tỉnh Hà Giang hiện nay

2.2.1. Một số thành tựu đào tạo nghề cho lao động nông thôn góp phần phát triển kinh tế - xã hội trên địa bàn huyện Hoàng Su Phì, tỉnh Hà Giang hiện nay

Về tỉ lệ lao động có việc làm sau khi đào tạo nghề, trong giai đoạn từ 2015-2020, số lao động được tạo việc làm sau học nghề 2.391 người, tỉ lệ lao động nông thôn có việc làm sau khi được đào tạo nghề là 80% [16, tr.5]. Trong đó, số lao động tự tạo việc làm sau đào tạo nghề: 2.317 người [16, tr.5-6]. Với đặc điểm dân số huyện Hoàng Su Phì tập trung chủ yếu ở nông thôn, nên trong những năm qua để sử dụng hiệu quả nguồn lực lao động nông thôn cho phát triển kinh tế - xã hội của huyện, các cấp uỷ đảng và chính quyền huyện huyện Hoàng Su Phì đã chú trọng nâng cao chất lượng, hiệu quả công tác đào tạo nghề và giải quyết việc làm cho lao động nông thôn sau khi đào tạo nghề. Vì thế, số lao động nông thôn được tạo việc làm mới sau khi đào tạo nghề có xu hướng tăng: năm 2018 tỉ lệ lao động đào tạo nghề được tạo việc làm mới tăng 170 người, tương ứng tăng 11,1% so với năm 2017; đến năm 2020 tăng 353 người tương ứng tăng 20,8% so với năm 2018 và 2019 (Biểu đồ 1).

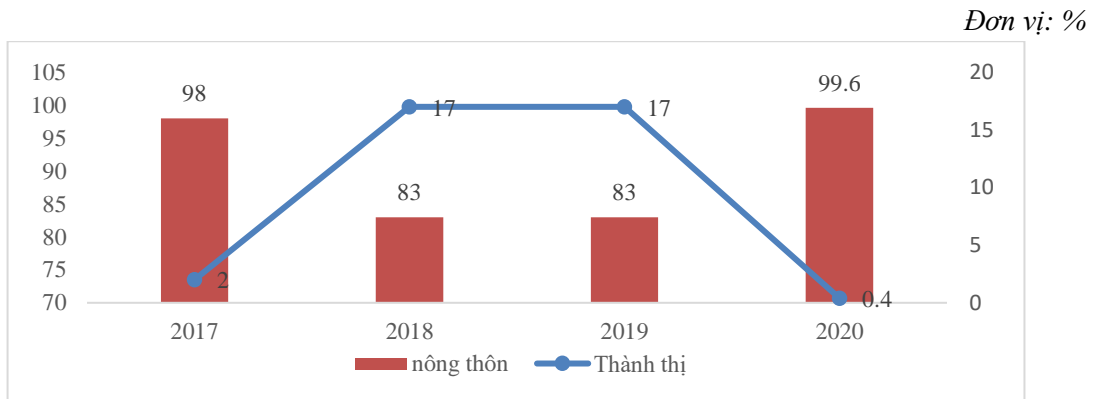
Đơn vị: Người

Nguồn [17, tr.36].

Biểu đồ 1. Số lao động nông thôn được tạo việc làm mới sau khi đào tạo nghề (giai đoạn 2017-2020)

Đồng thời, số lao động được giải quyết việc làm phân theo thành thị và nông thôn trong giai đoạn 2017-2020 có xu hướng số lao động nông thôn đã được tạo việc làm mới tăng, tăng 547 người tương ứng tăng 1,6% (Biểu đồ 2).

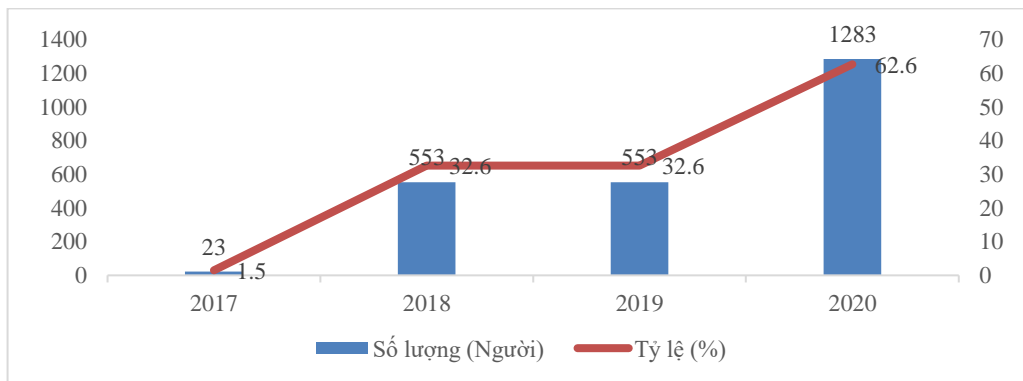

Nguồn [17, tr.36].

Biểu đồ 2. Lao động nông thôn được giải quyết việc làm sau khi đào tạo nghề phân theo thành thị và nông thôn (giai đoạn 2017-2020)

Như vậy, lao động nông thôn sau khi qua đào tạo được giải quyết việc làm ở nông thôn khá lớn, chiếm 99,6%. Hiệu quả giải quyết việc làm cho lao động nông thôn sau khi đào tạo nghề ở nông thôn cao hơn thành thị là do sau khi được đào tạo nghề lao động nông thôn tự tạo việc làm thông qua xây dựng mô hình như: Mở xưởng sửa chữa ô-tô, xe máy, hợp tác xã, kinh tế trang trại hộ gia đình... Đồng thời, có được kết quả này cho thấy sự quan tâm của các cấp chính quyền Huyện Hoàng Su Phì đối với công tác đào tạo nghề và giải quyết việc làm cho lao động nông thôn sau khi đào tạo nghề.

Trong giai đoạn 2017- 2020, số lao động nông thôn đã được đào tạo nghề đi xuất khẩu lao động và đưa lao động đi lao động ở các khu công nghiệp trong nước có xu hướng tăng, cụ thể: tăng 1260 người, trong cơ cấu lao động nông thôn được đưa đi xuất khẩu lao động và đưa đi lao động ở các khu công nghiệp trong nước sau khi đào tạo nghề tăng tương ứng 60,7% (Biểu đồ 3).

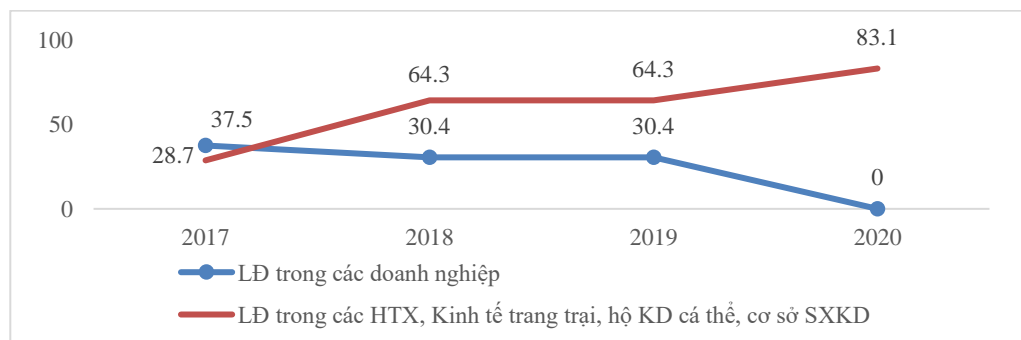
Nguồn [Tác giả tổng hợp 18,19,20, 21; tr.29].

Biểu đồ 3. Lao động nông thôn sau khi đào tạo nghề đi xuất khẩu và đi lao động tại các khu công nghiệp trong nước (Giai đoạn 2017-2020)

Số lao động nông thôn sau khi đào tạo nghề đi lao động tại các khu công nghiệp trong nước tăng là do tác động mạnh mẽ của xu hướng công nghiệp hoá, hiện đại hoá trên phạm vi cả nước, cùng với sự quan tâm trong công tác giải quyết việc làm cho lao động nông thôn của huyện Hoàng Su Phì. Huyện đã phối hợp với Văn phòng bảo hiểm thất nghiệp, tư vấn giới thiệu việc làm tại Hoàng Su Phì, tổ chức tuyên truyền thông báo tuyển dụng lao động của các công ti, doanh nghiệp, nhà tuyển dụng lao động trong và ngoài tỉnh để tạo việc làm cho lao động nông thôn sau khi được đào tạo nghề.

Do trên địa bàn số lượng các công ti, doanh nghiệp tuyển dụng lao động nông thôn qua đào tạo lĩnh vực phi nông nghiệp không nhiều, do vậy, sau khi được đào tạo nghề lao động nông thôn tự tạo việc làm thông qua xây dựng mô hình như: Mở xưởng sửa chữa ô-tô, xe máy, hợp tác xã, kinh tế trang trại hộ gia đình... Vì thế, hiện nay công tác giải quyết việc làm cho lao động đã qua đào tạo thông qua các doanh nghiệp địa phương có xu hướng giảm, số lượng lao động đã qua đào tạo tham gia trong các hợp tác xã, kinh tế trang trại, hộ kinh doanh cá thể, cơ sở sản xuất kinh doanh có xu hướng tăng. Trong giai đoạn 2016-2020 lượng lao động đã qua đào tạo tham gia trong các hợp tác xã, kinh tế trang trại, hộ kinh doanh cá thể, cơ sở sản xuất kinh doanh có xu hướng tăng 303 người, tương ứng 45,6% (Biểu đồ 4).

Đơn vị %

Nguồn [Tác giả tổng hợp 18,19,20, 21; tr.29].

Biểu đồ 4. Lao động nông thôn đã qua đào tạo làm việc trong các doanh nghiệp địa phương, trong các hợp tác xã, kinh tế trang trại, hộ kinh doanh cá thể, cơ sở sản xuất kinh doanh

Qua khảo sát của cơ quan chức năng, trên 58% những người nông dân đã qua đào tạo nghề nông nghiệp đã tự vay vốn để xây dựng các trang trại trồng trọt kết hợp với chăn nuôi cho thu nhập cao; gần 50% nông dân được đào tạo các nghề phi nông nghiệp (như điện dân dụng, sửa chữa xe máy, gò, hàn...) đã tự mở cửa hàng, liên kết với cơ sở khác hoặc tham gia làm công cho các cửa hàng sửa xe máy, gò hàn, sửa chữa điện dân dụng...

Về mức độ đóng góp của đào tạo nghề cho lao động nông vào các mục tiêu phát triển kinh tế - xã hội ở địa phương.

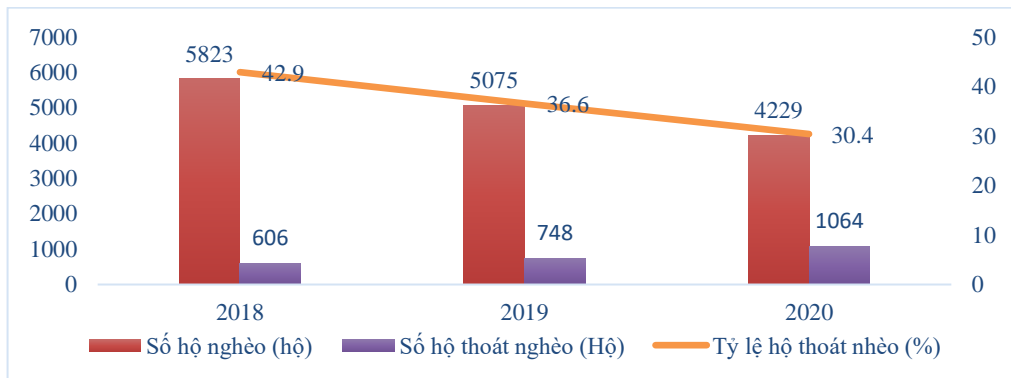
Thời gian qua, công tác đào tạo nghề trên địa bàn huyện có nhiều chuyển biến tích cực, làm thay đổi nhận thức của người dân về vai trò của đào tạo nghề đối với phát triển kinh tế - xã hội. Qua các khóa học nghề, học viên đã áp dụng những kiến thức vào sản xuất, nâng cao năng suất cây trồng, vật nuôi, tăng thu nhập, góp phần giảm tỉ lệ hộ nghèo của địa phương. Các hộ gia đình có lao động tham gia đào tạo nghề cho lao động nông thôn có thu nhập tăng thêm từ 1,2 đến 1,6 triệu đồng/tháng so trước khi tham gia học nghề.

Với nỗ lực về đích nông thôn mới, huyện Hoàng Su Phì xác định phát triển công tác đào tạo nghề cho lao động nông thôn là một trong những giải pháp cơ bản giúp huyện sử dụng có hiệu quả nguồn lực về lao động, tài nguyên phát triển kinh tế nông, lâm nghiệp và du lịch trở thành đòn bẩy quan trọng để huyện cán đích nông thôn mới. Hiện nay huyện Hoàng Su Phì đã có 3 xã được công nhận đạt chuẩn nông thôn mới, gồm: Thông Nguyên, Nậm Ty, Hồ Thầu. Toàn huyện không còn xã nào đạt dưới 9 tiêu chí.

Trên cơ sở làm tốt công tác đào tạo nghề cho lao động nông thôn huyện Hoàng Su Phì đã tạo ra được nguồn nhân lực có tri thức, trình độ chuyên môn và kỹ năng nghề để phát triển kinh tế hợp tác. Vì thế, trên địa bàn huyện Hoàng Su Phì hiện nay, các hợp tác xã, tổ hợp tác ngày càng phát triển cả về số lượng và chất lượng. Đặc biệt, việc liên kết sản xuất, kinh doanh theo chuỗi giá trị sản phẩm đang tạo việc làm và mang lại lợi ích cho thành viên; góp phần giảm

nghèo ở địa phương. Đến nay huyện có 20 hợp tác xã thuộc lĩnh vực nông, lâm nghiệp. Ngoài ra, còn có 20 cơ sở chế biến lớn và 300 cơ sở chế biến nhỏ theo quy mô nhóm hộ. Huyện đã có 2 sản phẩm là trà xanh và Hồng trà được Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn đánh giá, chứng nhận sản phẩm OCOP cấp quốc gia. Với yêu cầu phát triển kinh tế phát huy tiềm năng, thế mạnh của địa phương công tác đào tạo nghề cho lao động nông thôn đã cung ứng nguồn lực lao động đáp ứng được yêu cầu phát triển kinh tế - xã hội của huyện. Hiện nay trên địa bàn huyện Hoàng Su Phì số lao động nông thôn được giải quyết việc làm trong hợp tác xã, kinh tế trang trại, hộ kinh doanh cá thể, cơ sở sản xuất kinh doanh có xu hướng tăng. Trong giai đoạn 2017-2020 tăng 303 lao động, trường ứng 45,6%.

Hiệu quả của công tác đào tạo nghề gắn với giải quyết việc làm cho lao động nông thôn sau khi đào tạo nghề đã góp phần quan trọng tăng thu nhập của lao động nông thôn của huyện huyện Hoàng Su Phì cũng như góp phần quan trọng giảm tỉ lệ hộ nghèo trong giai đoạn 2017 – 2020: giảm 1594 hộ tương ứng là 12,5%; số hộ thoát nghèo tăng 458 hộ (Biểu đồ 5), tỉ lệ giảm nghèo trung bình hằng năm từ 6-7%/ năm. Huyện Hoàng Su Phì đã thực hiện đạt và vượt chỉ tiêu mà Nghị quyết đã đề ra là: đối với các huyện nghèo theo NQ 30a giảm tỉ lệ hộ nghèo mỗi năm từ 7 - 8 %.

Nguồn [18; tr.37, tr.130, tr.132]

Biểu đồ 5. Số hộ nghèo, hộ thoát nghèo (Theo tiêu chí chuẩn nghèo tiếp cận đa chiều)

Như vậy, hiệu quả công tác đào tạo nghề cho lao động nông thôn góp phần phát triển kinh tế - xã hội trên địa bàn huyện Hoàng Su Phì đạt được số kết quả sau:

Một là, quy mô đào tạo nghề có xu hướng tăng, công tác giải quyết việc làm được thực hiện hiệu quả góp phần tăng tỉ lệ lao động qua đào tạo và có việc làm. Hiệu quả đào tạo nghề và giải quyết việc làm góp phần thúc đẩy quá trình chuyển dịch cơ cấu lao động theo hướng công nghiệp - xây dựng và thương mại - dịch vụ. Chương trình, nội dung, cơ cấu, quy mô đào tạo nghề cho lao động nông thôn đã có sự điều chỉnh đáp ứng yêu cầu chất lượng lao động của thị trường lao động, nhu cầu tuyển dụng của các doanh nghiệp và phù hợp với điều kiện kinh tế - xã hội và khai thác hiệu quả tiềm năng phát triển kinh tế của huyện. Hoạt động đào tạo nghề và giải quyết việc làm trên địa bàn huyện bước đầu đã có sự gắn kết với doanh nghiệp góp phần nâng cao hiệu quả công tác đào tạo nghề và giải quyết việc làm cho lao động nông thôn.

Hai là, đào tạo nghề cho lao động nông thôn trên địa bàn huyện Hoàng Su Phì được đầu tư phát triển theo hướng nâng cao chất lượng, gắn với nhu cầu của thị trường lao động, nhu cầu tuyển dụng của doanh nghiệp và nhu cầu đào tạo nghề của lao động nông thôn trên địa bàn huyện. Lao động nông thôn trên địa bàn huyện bước đầu có sự thay đổi về nhận thức tầm quan trọng của việc học nghề để chuyển đổi việc làm, nâng cao thu nhập, cải thiện đời sống vật chất và tinh thần của người dân, tạo sự chuyển dịch cơ cấu kinh tế và lao động trong lĩnh vực nông nghiệp sang lĩnh vực công nghiệp, xây dựng và dịch vụ, giảm tỉ lệ hộ nghèo, cận nghèo, góp

phần phát triển kinh tế - xã hội, hiện thực hoá mục tiêu xoá đói giảm nghèo và xây dựng nông thôn mới trên địa bàn huyện Hoàng Su Phì trong thời gian qua.

2.2.2. Một số hạn chế

Thứ nhất, công tác tư vấn nghề nghiệp chưa hiệu quả dẫn đến người nông dân thiếu thông tin về nghề nghiệp, định hướng phát triển kinh tế - xã hội, cơ hội việc làm. Từ đó dẫn đến việc lựa chọn ngành nghề đào tạo theo cảm tính, sau khi tốt nghiệp không ứng dụng được kiến thức, kỹ năng được đào tạo vào hoạt động nghề nghiệp của mình. Công tác điều tra, khảo sát nhu cầu của nông dân và lập kế hoạch dạy nghề tại một số địa phương còn chưa sát với thực tế, chưa phù hợp với nhu cầu học nghề và phát triển tiềm năng thế mạnh của địa phương, vì thế, nhiều lao động sau khi tham gia đào tạo nghề chưa áp dụng được kiến thức, kỹ năng thực hành trong lao động sản xuất, chưa có khả năng tự tạo việc làm cũng như khó khăn trong tìm việc làm và việc làm không ổn định và thiếu bền vững.

Thứ hai, việc tổ chức đào tạo nghề cho lao động nông thôn chưa linh hoạt chưa phù hợp với đặc điểm của lao động nông thôn – thường là lao động chính thức trong hộ, rất khó có thể tạm dừng công việc để đi học; chưa đa dạng các mô hình đào tạo phù hợp với đặc điểm của lao động nông nghiệp, nông thôn; chưa huy động được đội ngũ chuyên gia nông nghiệp, nghệ nhân, các viện nghiên cứu và các Hội nghề nghiệp tham gia quá trình đào tạo,...

Thứ ba, còn hạn chế về chương trình và nội dung đào tạo. Nội dung đào tạo chưa có cập nhật công nghệ hiện đại, vì thế kỹ năng, năng lực thực hành nghề của học viên chưa đáp ứng được với công nghệ sản xuất trong các doanh nghiệp, người lao động sau khi tốt nghiệp năng lực thực hành nghề chưa đáp ứng được công việc tại các doanh nghiệp. Tài liệu học tập của học viên không đầy đủ. Số lượng giáo viên được đào tạo kỹ năng dạy nghề còn thấp, chưa có nhiều kinh nghiệm, chưa huy động được đông đảo đội ngũ chuyên gia nông nghiệp, cán bộ giới chuyên môn nghiệp vụ của các cơ quan nghiên cứu và các đơn vị thực nghiệm tham gia dạy nghề. Việc tham gia của các doanh nghiệp vào đào tạo nghề còn nhiều hạn chế, mang tính hình thức. Cơ sở vật chất, trang thiết bị phục vụ hoạt động đào tạo nghề tại Trung tâm Giáo dục nghề nghiệp – Giáo dục thường xuyên còn thiếu, xuống cấp và hư hỏng không còn sử dụng được.

2.3. Một số giải pháp cơ bản nâng cao hiệu quả đào tạo nghề cho lao động nông thôn góp phần phát triển kinh tế - xã hội trên địa bàn huyện Hoàng Su Phì, tỉnh Hà Giang hiện nay

Một là, đẩy mạnh thực hiện công tác tuyên truyền nâng cao nhận thức xã hội về đào tạo nghề cho lao động nông thôn. Để tuyên truyền, tư vấn học nghề và việc làm đối với người lao động cần tích cực triển khai các hoạt động sau: Tập huấn cho cán bộ của Trung tâm khuyến nông, cán bộ Phòng Lao động Thương binh và Xã hội các tỉnh về công tác tư vấn đào tạo nghề cho người lao động nông thôn; Trung tâm khuyến nông của huyện tiếp tục đẩy mạnh các hoạt động tuyên truyền về đào tạo nghề cho lao động nông thôn qua các kênh thông tin hiện có, đa dạng hình thức tuyên truyền để thông tin rộng rãi đến đông đảo nhân dân... Phòng Lao động – Thương binh và Xã hội phối hợp Đài Phát thanh Truyền hình huyện Hoàng Su Phì tuyên truyền sâu rộng mục tiêu, ý nghĩa của Chương trình; các chủ trương, chính sách của Đảng và Nhà nước về đào tạo nghề cho lao động nông thôn thông qua các bản tin, thông qua các phóng sự, kí sự, bản tin văn... Các cấp hội Hội nông dân, Phụ nữ, Đoàn thanh niên triển khai công tác tuyên truyền, tư vấn học nghề tới tất cả hội viên; tư vấn, vận động hội viên tích cực tham gia học nghề để tạo việc làm tăng thu nhập góp phần xoá đói, giảm nghèo. Trung tâm Giáo dục nghề nghiệp – Giáo dục thường xuyên chủ động thực hiện công tác tuyên truyền, tư vấn học nghề dưới nhiều hình thức.

Hai là, xác định nhu cầu nguồn nhân lực theo cơ cấu nghề, trình độ đào tạo để từng bước đáp ứng nhu cầu của thị trường lao động. Để giải quyết tốt công tác giải quyết việc làm cho lao

động nông thôn sau khi tham gia đào tạo nghề thì trong công tác đào tạo nghề cho lao động nông thôn cần gắn với ưu tiên giải quyết việc làm với hình thức đào tạo theo địa chỉ, tăng cường liên kết với các trường, các ban quản lý khu công nghiệp, các doanh nghiệp trong, ngoài nước cho định hướng và mục tiêu đào tạo; nhu cầu nguồn nhân lực của các doanh nghiệp để tuyển sinh đào tạo, cho học viên học nghề tham quan, thực tập tốt nghiệp tại doanh nghiệp; giới thiệu tuyển lao động là học viên học nghề của trung tâm; Thường xuyên lấy ý kiến phản hồi từ doanh nghiệp nhằm cập nhật cải tiến, đổi mới nội dung chương trình, phương pháp đào tạo; Từng bước có kế hoạch khảo sát chất lượng việc làm đối với những người đã học nghề tại trung tâm, lập kế hoạch khảo sát thị trường lao động và việc làm, dự báo xu thế phát triển của nền kinh tế địa phương và đất nước, khảo sát nguồn lực lao động và chất lượng lao động của địa phương, từ đó đề ra các giải pháp hữu hiệu giúp cho việc dạy nghề sát thực với nhu cầu thực tế.

Ba là, hoàn thiện nội dung, chương trình đào tạo nghề, đổi mới phương pháp đào tạo, nâng cao trình độ năng lực đội ngũ cán bộ, giáo viên đào tạo nghề cho lao động nông thôn, xây dựng và hoàn thiện nội dung, chương trình đào tạo nghề, gắn đào tạo lý thuyết với rèn luyện kỹ năng thực hành, gắn đào tạo nghề với rèn luyện phẩm chất đạo đức nghề, tác phong công nghiệp, kỷ luật lao động. Trong công tác đào tạo nghề cho lao động nông thôn cần huy động, khuyến khích, có các chế độ đãi ngộ thu hút các nghệ nhân, cán bộ kỹ thuật, kỹ sư, người lao động có tay nghề cao tại các doanh nghiệp và cơ sở sản xuất kinh doanh, các trung tâm khuyến nông-lâm-ngư, nông dân sản xuất giỏi tham gia xây dựng chương trình, giáo trình, học liệu dạy nghề cho người lao động. Phát triển đội ngũ giáo viên đủ về số lượng, có phẩm chất đạo đức tốt, đạt tiêu chuẩn về trình độ đào tạo lý thuyết, thực hành và tích hợp, có trình độ về tin học, ngoại ngữ để áp dụng vào giảng dạy. Đổi mới phương pháp dạy và học nghề theo hướng dễ học, dễ hiểu phù hợp với trình độ lao động học nghề; Tăng cường đầu tư cơ sở vật chất, hiện đại trang thiết bị phục vụ dạy học, nghiên cứu khoa học, ứng dụng mạnh công nghệ vào giảng dạy, đầu tư nâng cấp thư viện, phòng thí nghiệm; Tăng cường quản lý chất lượng đào tạo, đổi mới hình thức kiểm tra, đánh giá, phối hợp chặt chẽ với các đơn vị liên kết quản lý chất lượng đào tạo với các đơn vị liên kết; Khuyến khích các doanh nghiệp, cơ sở sản xuất kinh doanh, dịch vụ, nghệ nhân, thợ bậc cao tham gia dạy nghề và tạo việc làm cho lao động nông thôn.

Thứ tư, đa dạng các hình thức và phương thức đào tạo nghề cho lao động nông thôn. Trung tâm Giáo dục nghề nghiệp – Giáo dục thường xuyên có kế hoạch mở rộng liên kết với các trường nghề để mở thêm các lớp nghề dài hạn, linh động về thời gian học, có thể học buổi tối, học vào ngày nghỉ (chú ý tới việc đa dạng các lớp nghề dài hạn đáp ứng nhu cầu của số lượng học sinh muốn học lên trình độ cao hơn). Đa dạng hoá các loại hình đào tạo nghề ngắn hạn, đào tạo nghề theo mô đun... Tổ chức thí điểm dạy nghề theo các mô hình: Dạy nghề cho lao động chuyên đổi nghề, lao động vùng chuyên canh; lao động trong các làng nghề, lao động thuần nông, từ đó rút kinh nghiệm hoàn thiện và nhân rộng trên địa bàn toàn huyện và trong tỉnh. Xây dựng mô hình đào tạo nghề thành lập các xưởng lao động sản xuất kết hợp với làm dịch vụ. Phối hợp với Hiệp Hội làng nghề Việt Nam xây dựng đề án dạy nghề; Xây dựng mô hình đào tạo nghề cho lao động nông thôn gắn với doanh nghiệp...

3. Kết luận

Thực hiện chủ trương, chính sách của Đảng và Nhà nước về đào tạo nghề cho lao động nông thôn hướng tới mục tiêu khai thác tiềm năng, thế mạnh của từng vùng, địa phương và sử dụng có hiệu quả nguồn lực lao động nông thôn trong sự nghiệp công nghiệp hoá, hiện đại hoá nông thôn, xây dựng nông thôn mới, nông dân hiện đại văn minh, trong những năm qua công tác đào tạo nghề cho lao động nông thôn của huyện Hoàng Su Phì về cơ bản đã đáp ứng được nhu cầu học nghề của người lao động; đáp ứng được nhu cầu của thị trường lao động của địa phương, của doanh nghiệp địa phương, cũng như doanh nghiệp trong và ngoài tỉnh; cơ cấu

ngành nghề đào tạo đa dạng, phong phú gắn với phát huy thế mạnh phát triển kinh tế nông nghiệp, lâm nghiệp và dịch vụ của huyện Hoàng Su Phì. Công tác đào tạo nghề cho lao động nông thôn trên địa bàn huyện Hoàng Su Phì gắn với giải quyết việc làm đã góp phần nâng cao thu nhập, tạo sự chuyển dịch cơ cấu kinh tế và lao động trong lĩnh vực nông nghiệp sang lĩnh vực công nghiệp, xây dựng và dịch vụ, giảm đáng kể tỉ lệ hộ nghèo, hộ cận nghèo, góp phần phát triển kinh tế - xã hội tăng thu nhập chi người dân, hiện thực hoá mục tiêu xoá đói giảm nghèo và xây dựng nông thôn mới trên địa bàn huyện Hoàng Su Phì hiện nay.

Để nâng cao chất lượng đào tạo nghề cho lao động nông thôn, phát triển nguồn nhân lực lao động nông thôn tạo động lực khai thác hiệu quả tiềm năng, thế mạnh của huyện Hoàng Su Phì cho sự phát triển kinh tế - xã hội, góp phần thực hiện mục tiêu xây dựng nông thôn mới, giảm nghèo nhanh và bền vững, cần thực hiện đồng bộ các giải pháp nâng cao hiệu quả đào tạo nghề cho lao động nông thôn trên.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Đảng Cộng sản Việt Nam, 2021. *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc của lần thứ XIII*, Nxb Chính trị Quốc gia Sự thật.
- [2] Hà Anh, 2015. *Những điều cần biết về đào tạo nghề và việc làm đối với lao động nông thôn*. Nxb Chính trị Quốc gia.
- [3] Nguyễn Văn Đại, 2010. *Vấn đề đào tạo nghề cho lao động nông thôn*. Đề tài cấp Bộ mã số CB2009-02-BS.
- [4] Nguyễn Văn Đại, 2015. *Đào tạo nghề cho lao động nông thôn vùng Đồng bằng sông Hồng trong thời kỳ công nghiệp hóa, hiện đại hóa*. Luận án tiến sĩ khoa học kinh tế, Đại học Kinh tế Quốc dân.
- [5] Bùi Hồng Đăng, 2017. *Thực trạng và giải pháp nâng cao chất lượng đào tạo nghề cho lao động nông thôn tỉnh Nam Định*. Luận án tiến sĩ trường Kinh tế Quốc dân.
- [6] Đỗ Thị Hồng Hạnh, Hoàng Mai Phương, 2018. “Đào tạo nghề cho lao động nông thôn trên địa bàn huyện Chợ Mới, tỉnh Bắc Kạn”. *Tạp chí Khoa học & Công nghệ*, Đại học Thái Nguyên, 183 (07), tr.183-188.
- [7] Vương Thị Liên, Nguyễn Hải Thanh, 2019. “Một số yếu tố ảnh hưởng đến đào tạo nghề và giải quyết việc làm cho lao động nông thôn huyện Đông Anh, Hà Nội”. *Tạp chí Giáo dục*, số 461(Kỳ 1-9/2019), tr.51-54.
- [8] Nguyễn Tiến Dũng, Mạc Văn Tiến, Hà Đức Ngọc và Nguyễn Quang Hùng, 2014. *Mô hình đào tạo nghề cho lao động nông thôn*. Nxb Chính trị Quốc gia.
- [9] Oxfam, 2017. *Nâng cao hiệu quả đào tạo nghề cho lao động nông thôn hướng đến giảm nghèo ở vùng dân tộc thiểu số*. Nxb Hồng Đức.
- [10] Nguyễn Văn Tuấn, 2017. “Một số mô hình đào tạo nghề cho lao động nông thôn ở Việt Nam hiện nay”. *Tạp chí Nghiên cứu Dân tộc*, số 17, tháng 3, tr.37-41.
- [11] Nguyễn Sóng Hiền, 2013. “Đào tạo nghề cho lao động nông thôn Việt Nam trong giai đoạn hiện nay: thực trạng và giải pháp”, *Tạp chí Kinh tế Châu Á – Thái Bình Dương*, số 392.
- [12] Ngô Xuân Hoàng, 2013. “Đào tạo nghề gắn với giải quyết việc làm cho lao động nông thôn huyện Phổ Yên tỉnh Thái Nguyên”. *Tạp chí Khoa học & Công nghệ*, Đại học Thái Nguyên, 103 (03), tr.23-29.
- [13] Nguyễn Đức Trí, Hồ Ngọc Vinh, 2013. *Phương pháp dạy học trong đào tạo nghề*. Nxb Giáo dục Việt Nam.

- [14] Nguyễn Đức Tĩnh, 2010. *Quản lí nhà nước về đầu tư phát triển đào tạo nghề ở Việt Nam*. Nxb Dân trí.
- [15] Quốc hội nước Cộng hoà xã hội chủ nghĩa Việt Nam, 2014. *Luật Giáo dục nghề nghiệp*, Luật số: 74/2014/QH13.
- [16] UBND Huyện Hoàng Su Phì, 2020. Báo cáo Công tác đào tạo nghề và giải quyết việc làm giai đoạn 2016 - 2020 trên địa bàn huyện Hoàng Su Phì.
- [17] Cục Thống kê Hà Giang, Chi cục thống kê Hoàng Su Phì, 2021. *Niên giám thống kê năm 2020*.
- [18] Cục Thống kê Hà Giang, Chi cục thống kê Hoàng Su Phì, 2020. *Niên giám thống kê tỉnh năm 2019*.
- [19] Cục Thống kê Hà Giang, Chi cục thống kê Hoàng Su Phì, 2019. *Niên giám thống kê năm 2018*.
- [20] Cục Thống kê Hà Giang, Chi cục thống kê Hoàng Su Phì, 2018. *Niên giám thống kê năm 2017*.

ABSTRACT

Improving the efficiency of vocational training for rural workers contributes to social-economic development in Hoang Su Phi district, Ha Giang province today

Duong Thi Huong

Faculty of Basic Science, Thai Nguyen University of Economics and Business Administration

Thai Nguyen University

Vocational training for rural workers is an important driving force contributing to improving the quality of the rural labor force, contributing to realizing the goals of agricultural economic development, poverty alleviation, and new rural construction for modern, civilized farmers today. Within the scope of this article, the author researches, clarifies a number of theoretical issues, analyzes and evaluates the actual status of the effectiveness of vocational training for rural workers for socio-economic development in Hoang Su Phi district, Ha Giang province, and proposes some basic solutions to improve the efficiency of vocational training for rural workers, contributing to socio-economic development in Hoang Su Phi district, Ha Giang province today.

Keywords: rural labor, vocational training, vocational training for rural workers, Hoang Su Phi.